

PERŽVALGA.

Visiems geros va-
lios tautiečiams ve-
lyjame linksmu kale-
du, teip-gi laimingu
ateinanciu nauju,
1903, metu, kuriuose
ingytumem visi gere-
sni buvi, kaipo ir dau-
giaus pasidarbuotu-
mem ant naudos savo
broliu ir tevynes rei-
kalu.

— Petropilėje svarstosi iš-
riszimas sugražinimo lietu-
viams spaudos. Kiek apie tai
buvo jau svarstoma, bet vis
ant tuszečio. Dabartinis gal ir
bus laimingesniu ir geistina,
kad ateinanti Nauji Metai at-
nesztų mums tą laukiamą nau-
jieną. — Petropilės lietuviai
taisoši, daleidus spaudą, tuo-
jaus išleisti laikrasztį.

— Kuczioje, 24 gruodžio,
Petropilėje bus koncertas ir
teatras salėje Grand Hotel ant
naudos lietuviszkos savitarpi-
nės paszelpos draugystės.

— Į Vilnių atvažiuovs nau-
jas budelis gen-gubernatorius
kun. Sviatopolk-Mirski, su-
ėjus urėdninkams jį pamatyti,
savo prakalboje iszreiszė, jog
jis darbuosis pirmtakunų dva-
sėje, idant galutinai sulieti
sziaur-vakarinį krasztą su vie-
szpatyste ir pagelbai tame dar-
be kviečia visus urėdninkus
jam padėti. — Mirskio pirm-
takunai galą gavo neatsiekę
savo mierio, nesulauks jo nė
Mirski.

— „Naujas Kalendorius“
parodo, jog Vilniaus guberni-
joje yra 37 starszinos (vaitai)
nemokanti nė raszyt, nė skaityt,
nors tuli urėdauja net 17 me-
tų jau. Tuos visus starszinas
reikia skaityti maskolių ber-
nukais, kiteip jie nestarszinau-
tų. Kalendoriuje parodyta var-
dai ir pravardės jų, ir kokia-

me valsečiuje (volostyje) jie
„ponauja“. Isz jų 11 yra pra-
voslavų, o 26 katalikai.

— „Katalikas“ 45 numeryj
praneszė, jog 26-27-28 d. lap-
kriczio busęs Pittsburgu 4-tas
seimas „Sandaros Lietuvių
Katalikų Amerikoje“. Jau
mėnesis po seimo, ir neteko or-
gane patėmyti nė žodelio apie
seimo pasekmes. Gal „Sanda-
ros L. K. A.“ seimas nutarė...
ir nepasisakyti.

— Philadelphijoj, jaunu-
menė sutvėrė dainininkų drau-
gystę po vardu „Birutos Gie-
doriai“ ir ant savo naudos rea-
gia 29 gruodžio balių.

— „Žvaigždė“ pranesza ir
persergsti keliaujančius į Liė-
tuvą, kad prie mainymo mas-
koliszkių pinigų apszizurėtų su
szimtrublinėmis, kurios nuo 13
sausio 1903 m. nustoja verty-
bės, kurias agentai bruka žmo-
nėms. Atsargumas reik tame
turėti.

„Vienybės“ skaitytojams.

— Visi „Vienybės“ skaity-
tojai yra užkviečiami atnau-
jinti prenumeratą ir sykiu pri-
siųsti užvilktą skolą, idant per-
raszydami skaitytojus į naujas
adresų knygas, sykiu ir juos
įraszytumėm, kad gautų visus
numerius ir neturėtų pertrau-
kos skaityme.

Isz Lietuvos.

Salantai. (Telszių pav.)
Liepos mėnesį iszėjo su polici-
ja susirėmimai. Žmonės no-
rėjo atsinti nuo grapienės
Tiszkevyczienės butą su žemės
szmotuku, o valdzia nedavė.
Įvyko isz to musztynės, ypacz
prisidėjo bobos: policija laistė
su vitrijoliu, o szizovė į jas,
vieną užmuszė, kitą-gi paszovė.
Policija nieko negalėdama pa-
daryti, pasiszaukė į talką ka-
zokus isz Varnių. Žmonės pa-
jutę apie tą, iszsiszirstė. Bu-
vo ir gubernatorius. Keletas
žmonių aresztuota; eina dabar

tyrinėjimas. Žmonės žemės
neatgavo. Ot kam tarnauja
policija, kazokai? Vis ponams!

Ap.

Žagarė. Atsitiko czionai
ko ne maisztas. Pribuvo ka-
zokai, paskui aresztai. O tai
teip iszėjo.

Musų miestelis priguli ku-
nigaikszeziui Nari-zkinui. Jis
yra geras apmaskolintojas, vie-
tinius žmones pavaro nuo tar-
nystės, o priima tikrus masko-
lius. Szitam kunigaikszeziui
užsinorėjo padidinti gojelį
(sodną), o czia vieszkelis visai
arti. Taigi panorėjo užimti tą
vieszkelį, o žmonėms pavesti
kitą. Žmonės nesutiko, pra-
sidėjo ginčziai, bylos suduose.
Kunigaiksztis laimėjo; jug vi-
suomet didesnę turtingųjų tei-
sybę. Jisai dabar aną viesz-
kelį užėmė, pravedė naują, o
kad nevažiuotų senuoju, pasta-
tė murą. Naujasis vieszkelis
buvo tolesnis, ir dar neiszva-
zinėtas, sunkesnis. Žmonės
nuėjo praszyti szviesiausio po-
no, kad atiduotų senąjį viesz-
kelį, nes ir laiko mažiaus gai-
szta ir gyvuliai mažiau vargsta.
O ponas ant to atsako: „Ka-
gi darysi, kas czia yra jums tokį
nedidelį vingelį padaryti?“

Mato, kad geruoju nieko
nebus, ir nutarė tą murą su-
griauti, atsitiko tas 14 birzelio.
Darbas ėjo greitai ir per ko-
kia 1½ valandos muro nebeli-
ko; pirmas vėzimas laimingai
pravaziavo senuoju keliu. Po-
nas iszsigando, ėmė muszti į
varpą ir szaukti dvariszkius.
Prasidėjo barniai tarp pono
tarnų ir žmonių. Viena le-
kajus ėmė net szaudyti į žmo-
nes. Ponas tuom tarpu leido
telegramas į visas puses prie
vyresninių, esą maisztas pa-
kilęs. Praslinko dvi dieni, o
nuo gubernatoriaus zinios nė-
ra, nė kazokai neateina. Ant
galo pats szviesiausias ponas
keliauja į Petrapilę. Tenai
rado ministerius ir kitus užta-
rytojus. Ministeris Plėvė ir

kiti pabarė Kauno gubernato-
rių ir liepė tuojaus pributi ant
vietos. Atvažiavo tasai, su-
szaukė vyrus, liepė muriniu-
kams atnaujinti sieną. Vyrams
pasakė, jog už ardymą sienos
kitą sykį plaks. Paskui liepė
gaudyti žmones ir kizti į ka-
lėjimą. Suimta apie 50 žmo-
nių, tarp jų apie 17 moterių.
Valdininkams, urėdams leka-
jams prasidėjo katino gadynė:
ant ko supykę nurodydavo, tą
ir suimdavo. O starszinos,
storastos už nepripaziurėjimą
žmonių buvo atstatyti nuo vie-
tų.

Liepojus. Neseniai apra-
szėme vieną kitą Vonsiackio
darbą (D. B. N 4 pusl. 65).
Dabar reikia czionai dar dau-
giaus pridėti. 21 berzelio smu-
kulninkas (kontrabandneszis)
iszdavė du latviu: Rolavą ir
Klevą. Tasai smukulninkas
norėdamas dar daugiau už-
dirbti pasakė, jog tuoj už sie-
nos yra sukrauta daug latvisz-
kių knygu, galima net gauti ir
suraszus. Vonsiackis užmanė
isz Prusų pusės juos kaip no-
rint iszgauti. Jisai pasiklau-
sė paties vyriausiojo žandarų
virszininko ir griėbėsi už darbo.

Nimmerzate, už 3-4 viorstų
nuo Palangos gyvena Kugelis
arba Kujelis su paczia. Jis
amatninkas. Žmonės tai seni.
Jo žmona, 60 metų moteriszke
tankiai apsilankydavo į Pa-
langą, kur gyveno jos sesuo,
nes arcziau kito miesto nebu-
vo. 1 rugsėjo 1001 m. buvo
Palangoj jomarkas. Buvo ir
Kugelienė. Ją policija suėmė,
iszkratė, visą iszrėdę ir nuga-
beno su vežimu, davę du varo-
vu-žandarų, į Liepojų. Už
kelių dienu atėjo ant tardymo
Vonsiackis. Jisai pasakė jai,
jog ji gabenus knygas per sie-
ną. Kugelienė paklausė, kaip
jos iszrodo, raudonos ar gelto-
nos, nes ji nemokant nė skai-
tyti. Toliaus ėmė jis rodinėti
visokias potograpijas. Ji atsakė
jam, ką ji gali zinoti juos: pri-

sipirkę esą ant jomarko paveikslus ir rodo jai. Tada Vonsiackis rodo jai Rolavo ir Klevo paveikslus. „Tuos turbut tai jau pažįsti, jug jie gyvena pas jus?“ — Ji atsakė, jog nepažįstanti ir ne jai rankpelniai—juodrankiai tokius ponaičius laikyti. Vonsiackis su prokuroru matydami, jog nieko nuo jos neiszgaus, sznekasi tarp savęs: „Nors jai ir galvą nukirstumėm, nieko tai bobai nepadarysime, nieko nuo jos neiszkaulįsim“. O nuo to sykio daugiau jos nebeklausinėjo, vis laikė kalėjime.

Kalėjimas Liepojaus mēkas, vieta drėgna, oras balinis, o moterų pusė dar apaczoje, saulės kartais nematysi per visą laiką, kambarys mažutis. O Kugelienei buvo dar blogiaus: pažįstamų Liepojuje neturi, kalėjimo patalinė biauri, ant valgio paskirta tik 9 kap. ant dienos, duona bloga, pietums smirdanti putra, o ant pusryczio vienas drungnas vandenelis.

Kugeliene siuntė konsuliui praszymą, kad jis užstotų priesz maskolių žandarus. Bet tas laikė maskolių pusę, liepė jai pasakyti žandarams teisybę. Nieko negelbėjo ir skundas maskolių ministeriui. Gegužės mėn. szių metų perkėlė į Voszputą (Hazenpotą); czionai kalėjimas dar biauresnis: senas, drėgnas, murai baisiai stori, kiemas mažutis, smirdas, valgis dar biauresnis. Palaikę czionai apie pusanthro mėn. pergabeno vėl į Liepojų ir tik viduryje rugpiuczio ją paleido: atvezė per Palangą į Prusus.

O tuodu latviu iszgabeno į Siberiją: Rolavą ant 6 metų, o Klevą ant 4.

Kankino Kugeliene maskolių valdzia, nors ji yra isz Prusus, o Prusus valdzia nė pirsztelio nepridėjo, kad ją isztraukti isz žvėrių nagų.

Bet pasirodo, jog maskolių

žandarai buvo užmanę dar biauresnį daigtą, zinoma su žinia prusus žandarų: jiems reikalingesnis buvo pats Kugelis, o ne jo pati, taigi maskolių sznipukai ir persirėdę žandarai ilgą laiką rugsėjo mėnesį pernai tykojo ant jo užpulti ir pavogti, o paskui persitraukti per sieną. Numanė szitą Kugelis ir buvo baisiai atsargus; pacziai įkliuvus persidangino į Klaipėdą, toliaus nuo sienos, ir acziu tam tiktai iszstruko isz maskolių žandarų nagų. Dabar Kugelis nustojo darbo, jo pati serganti, sveikata kalėjime atpo suardyta. Socijalistai žada pakelti truckszmą seime. Jeigu maskoliai teip daro su svetimais ukėtais, tai ko-gi gero gali laukti szvenciausio caro valdiniai?

Kokia vienybė yra tarpe maskolių ir prusus žandarų, parodo szitie faktai ir ką tik augszcziaus minėtiejie apie brolystę, santarą ir meilę, kuri vieszpatauja tarp prusus ir maskolių žandarų. Per ilgą laiką giminiavosi iszėjimą į aikszten visi žandarų talkiuinkai. Persergėdami praneszame.

Ko pirmiaus reikia paminėti Mikeliją Babą (latvi), pramintą „Mažasis Kehde“. Jisai jau 18 metų užsiima su smukuliais (kontrabanda) ir jau daug sykių buvo nubaustas už visokius nusidėjimus. Balandžio mėn. 1900 m. nutvėrė jį pasienio sargai ir jau buvo ketinę jį iszsiųsti į gilnų Maskolijos. Isz bėdos jis kreipėsi prie žandarų, praszė jų užtarimo, už tą žadėjo jiems tarnauti. Žandaras Vonsiackis pasinaudojo isz to ir Babos neiszgabeno. Nuo to laiko jis tarnauja Liepojaus žandarams, kurie suteikė jam dideles tiesas: jis gali, kuomet nori, be jokių kliuczių pereiti sieną. Teipogi jisai daug prisidėjo prie suėmimo latvių Rolavo ir Kliavo, priesz kuriuos turėjo liudyti Kugeliene.

Didziausiais Babos pagal-

bininkais yra Girnų gimine (latviai), kuri pragarsėjusi yra savo arklavagyste visoj apyrbėje. Maž-ko-visuomet kas norint isz jų giminės sėdi kalėjime. Szimet Liepojaus sudas vieną isz tos giminės Jurį Girną už neteisią prisiegą apapsudijo ant 3½ metų sunkaus kalėjimo. Taigi Baba nustojo gero talkininko. Dabar jam padeda ano brolis Janis Girna.

Primįsime dar smukulinką Slipernieką (latvis), gyvenantį Palangoj, kurs iszdavė Kliavą ir Rolavą Palangos policmeisteriui Nikitinskiui.

Palangoj yra 4 policijantai, kurie tankiai vaiksyczioja per sieną. Tarp jų atsizymi Vilkas (lietuvis), kuris atsizymėjo sznipinėjimu ir sekiojimu paskui lietuvių artistų buvusių Palangoj 1900 m., o paskui suimtų tuojaus Liepojuje.

Su Baba draugauja szitie valdiniškai ir liubrikai (akczyzninkai) Rucavoje: Lepszis, Benson, Simanov ir Pukė (latviai). Paskutinis gana vikrus vaikas; jisai pavasarį 1900 m., kuomet prasidėjo Liepojaus byla ir pakliuvo d-ras Vaineikis, susznipinėjo lietuvių transportą, ir tas viskas teko žandarams.

Vonsiackis tankiai važinėja į Palangą isz Liepojaus, kur jo agentai gauna padavadijimus. Suėmus Rolavą ir Kliavą, jisai su prokuroru Liebedėvu ilgai gaiszo Palangoje, nes galvojo kaip surasti liudininkus priesz suimtuosius. Ir buvo liepta iszrastiti sznipukams. Szie nutvėrė Kugeliene, o jos vyras pasiskubino atsitraukti nuo sienos.

Susireuka tie sznipukai Prusus pusėje Feinszteino restorane greta Palangos, už 2—3 viorstų nuo sienos.

Mat koki žmonės rupinasi apie užlaikymą caro vieszpattystės: vagys, prisieklauziai, girtuokliai ir tt. Ko, teisybė, reikalauti nuo mažesniųjų szu-

niukų, jeigu pats vyresnysis ant Liepojaus — Vonsiackis ima kyszius, ir valdzia randa, kad tame nieko pikto nėra! Taigi caro valdzia susirinkus žinias apie mūsų žmones nuo tokių sznipukų iszsiunczia be sudo. Ir baisu jai kitaip daryti: jug padavus į sudą gali iszeiti aikszten sznipukų melagystės ir gali dar pakliuti patįs, kaip szitas Girna. O kaip vis: sznipukai teip įsipainios, kas besznipinės!

— Kaip girdejome, dabar Vonsiackio Liepojuje nėra. Į jo vietą szią vasarą atvažiavo Mezencovas.

(Isz „Darbininkų Balso“ N.6)

„Administratyviszkas parėdkas“ Maskolijoj.

Tas parėdkas arba kaip kiti sako neparėdkas įvestas caro Aleksandro II dėl politiszky prasikaltimų. Prasmė jo tokia, kad politiszkus prasikaltėlius neatiduoda po sudu, kaip tai daro kituose krasztuose, bet atiduoda į rankas policijos arba administracijos. Mat 1879 m. maskolių policija atidengė didelį susiriszimą maskoliszky revoliucionierių ir susodino į kalėjimą 193 žmones isz visų pakraszczių Maskolijos. Atidavė po sudu prisaikintų, bet anie iszteisino, kada-gi nerado kaltės tame, kad jie platino tarp žmonių apszvietimą, dalino knygutes, mokino. Tada caras iszdavė ypatingą įstatymą apie administratyviszką parėdką, pagal kurį gali valdzia nesiklausus sudo, iszbugdinti į Siberiją. Pamatai įstatymo toki: tyrinėjimą atlieka žandarų virszininkas po prieziura prokuroro. Nedaleista prasikaltėliui turėt apgynėją. Prokuroras apskriczio raszo savo nuomonę ir siunczia prokurorui stubos, ans raszo savo dadėczką ir siunczia ministeriui vidurinių dalykų, isz ten pas ministerį tiesdarystės, o jau isz ten į komisiją, sudėtą

isz sąnarių departamento policijos ir ministerijos tiesdarystės. Asz apraszau szitą parėd ką dėlto, kad jį parsiejo atjaust ant savo kailio daugeliui lietuvių, ir asz tikiuosi, jog akyva bus su juom susipažinti tiems, kurie jo neiszbandė.

Pagal virsz-minėtą įstatymą žandaras negal tėti tyrinėjimą neaprubežiuotu laiku, jis turi jį užbaigti į 4 mėnesius, bet dadėta, kad jis gali maldauti prokuroro apie pratėsimą to laiko, jeigu dalykas svarbus ir negalima užbaigti paskirtam laike. Žandaras, beveik visados praszo pavelinimo nutėsti tyrinėjimą, teip, kad jis tėjiasi ir 8 mėnesius, metus ir daugiau. O žmogus tuo tarpu sėdi pavieniui.

1897 m. tyrinėjimas tėjėsi 7 mėnesius dalyke „Sėtyno Draugystės“. Pasibaigus tyrinėjimui, kankintiniai džiaugėsi, kad jau dabar nieks duszios netąsįs ir kad jau galima laukt nusprendimo. Tuotarpu popieros pradėjo savo kelionę nuo Ainosziaus pas Kaiposzių. Žandaras nusiuntė prokurorui apskriczio, kuris jas peržiurėjo, o kadan-gi dalykas ne teip labai smagus—tai skubintis nebuvo ko. Palaukė mėnesį, iszsiuntė toliaus. O žmonės sėdi. Nuėjo popieros pas prokurorą stubos, pas jį pagulėjo 3 mėnesius, nuėjo pas ministerį vidurinių dalykų — tas laiko 6 mėnesius, ministras teisdarystės 5 mėnesius, o žmonės vis sėdi ir laukia, raszo praszymus į visus, pas ką popieros randasi, kad paleistų ir pasiskubintų, bet to visai nežiuri. Po 20 mėnesių buvo paskirta komisija, kuri padarė savo nusprendimą: padalino kaltininkus į tris dalis, 7 priskaitė prie Sėtyno — tiems paskyrė po 3 metus iszsiuntimo į Viatką, kitus po pusę metų „kryžių“, pavienio kalėjimo Peterburge ir po 2 metus isztrėmimo į Maskoliją, treczius ant pusės metų kryžių ir 1 metus kalėjimo.

Bet czia nepabaiga sėdėjimo tiems, kurie apsudyti ant isztrėmimo. Popieros isz augszto eina žemyn, nuo Kaiposziaus pas Ainoszių. Pereina dar pora mėnesių sėdėjimo kol pareis paliepimas iszvartyti į Viatką. Tokiu budu, žmogus be sudo, be nieko iszsėdi porą metų.

Iszsiunczia daugiausiai transportų, kaip kada pavelina važiuot savo kasztu. Transportuoja pėksczius, kur nėra geležinkelio su kareiviais, pakeliui sustoja kaliniuose ant nakvynės ir laukia keletą dienų, szeria utėles, pakol isz ten keliaus etapas arba transportas. Tokiu budu, pakol žmogus dasikrausto iki vietai iszsiuntimo, pereina 3-4 mėnesiai, jei jį varo į Viatką arba į vakarinę Siberiją. Jeigu varo į rytinę Siberiją — pereina metai ir daugiau. Kiek žmogus pri-vargsta per tokią kelionę — apraszyt sunku. Velkasi žmogus suvargintas sunaikintas, be pasilsio, be miego, szeria parazitais kaliniuose ir atvyksta į paskirtą vietą be sveikatos, isztąsytais nervais.

Valdzia supranta, jog toks budas nubaudimo žmogaus be sudo prieszinasi visokiai tiesai net maskolizkai. Užtai-gi įstatyme isztrėmimas nepavadytas isztrėmimu, tik atidavimu po prieziura policijos į tokią ir tokią vietą. Užtai-gi ir iszsiųstus politizkus nevadina iszsiųstais, bet poprieziurinais. Įstatymai dėl esanczių po prieziura policijos toki: jis negal atsitraukti isz vietos jam paskirtos, negal užimti jokį urėdą, neturi tiesos stot sude apgynėju, mokint vaikus, prigulėt prie draugystės, loszt teatre. Mediciniszka praktika gal užsiimt, jei gaus pavelyjimą nuo ministro vidurinių dalykų. Už peržengimą szitų įstatų jį gali nubausti policija be jokio sudo. Ispraunikas gal pasodinti į kalėjimą ant nedelios, gubernatorius ant mėnesio, mi-

nisteris ant 3 mėnesių. Už atsitraukimą isz paskirtos vietos — atiduoda po sudu, kuris baudzia aresztu iki 3 mėnesių. Apart to gubernatorius už bausmę gali uždėti cenzurą policijos ant visų jo laiszkų, kuriuos gauna ir siunczia. Teip-gi gali iszsiųsti į tokią vietą, kur jam patinka. Tokiu budu isztrėmimo žmogus pasijauczia suvaržintu geležiniais pancziais po akia policijos, kuri tėjija kiekvieną jo žingsnį, sekioja paskui jį kaip szeszėlis, prisi-taikius vakare rupinasi isz-girsti, ką szneka, pamatyt ką veikia, kad nė mislys žmogaus nepasiliktų paslapezia.

Kada pabaigia laiką isztrėmimo, gali gauti savo pszportą ir važiuoti namon, ar kur jis nori. Teip sako įstatymas. Bet ant nelaimės yra kitas įstatymas, kuris duoda ministeriui tiesą uždraust gyvenimą nekuriose vietose ant dviejų metų. Ministeris isz to antro įstatymo beveik visados naudojasi ir pabaigusiam isztrėmimą uždrausta esti gyventi didesnėje dalyje Maskolijos. Apart to gubernatoriui duota yra valia iszvartyti isz savo gubernijos žmogų neblagonadiožną, kuris nepadarė nieko blogo, bet nuo kurio policija gali tikėtis, jog jis gal ką blogo padaryti. O ministeris tokį neblagonadiožną gal varyt, kur jam patinka. Tokiu budu, priesz administraciją žmogus neturi jokių tiesų. Gana, jeigu isprau-ninkas apskelbs tavę neblagonadiožnu ir jau su tavim gali daryt ką nori.

Propaganda maskoliumeneje.

Iki sziol atėidavo tik retkarcziais žinios apie revoliucioniszką propagandą tarpe Maskolijos kareivių. Dabar aplinkrasztis ministerio Kuro-patkino patvirtina tą faktą ir duoda apie jį platesnes žinias. Aplinkrasztis skamba teip:

„Bandymas politizkų agitatorių platinti propagandą tarpe kareivių, kuris seniaus atsitikdavo sulyginant retai, paskutiniam laike atsitinka tolydzio ir tapo ant tiek drąsiu, jog reikalinga butinai apverst ant to ypatingą atydą. Danceszimai oficerų, teip-gi atsilie-pimai ministerių vidurinių dalykų ir tiesų parodo, jog geguzės mėnesj 1901 m. atsiszaukimas revoliucionierių buvo rastas kazarmėse 116-to Malo-jaroslavsko pėstininkų pulko. Tame pat mėnesyje dvi revoliucioniszkos knygutės su antgalviais: „Urėdninkai ir kareiviai“ ir „Isznaikinimas dartinės armijos“, buvo atsiųstos Szeremetjevui, kapitonui 141 Možaiskio pėstininkų pulko. Ruggjuczio mėnesyje visi oficerai pėstininkų 27 divizijos apturėjo per pacztą atsiszaukimą „Į oficerus armijos“ nuo Vilniaus social-demokratų kuopos. Szitame atsiszaukime iszmėtinėja oficeram, jog jie pagal paliepimą valdzios pastoja budeliais darbininkų, gundo juos liautis tokio nedoro darbo. Tas pats atsiszaukimas tapo vėliaus perspaudintas ir nusiųstas pacztu vasario mėnesj szijų metų oficerams Maskvos. Sausyje szijų metų oficeras Telminov 9-to sibirizsko grenadierų pulko gavo revoliucioniszką laiszką, kuriame energizškai gundo atsiskaktyti nuo tarnavimo kariūmenėje. Tame pat mėnesyje buvo atrastas rankrasztis, užvadintas „Kareivių Dievas“; szitas laiszkas buvo iszplatin-tas kazarmėse tarpe prastų kareivių 65 Jo Didybės pulko, 66 Butyrskio pėstininkų pulko ir 21 baltų dragunų pulko. Szitame laiszke kareivius kurstė priesz vyresnius. Vasario ir kovo mėnesiuose buvo prisiųstos proklamacijos oficerams Peterburgo, kuriose juos kalbina prisidėti prie studentų laike politizskos demonstracijos. Balandzio mėn. nau-

jos proklamacijos susivienyji- mo Rusijos darbininkų social- demokratų buvo išsiuntinėtos pacztu Vilniaus oficerams, kuriame szaukia prisidėti prie abelno Rusijos revoliucionisz- ko judėjimo. Tame pat mėne syj buvo patirta, jog Siberijos social- demokratų kuopos atsi- szaukimai „Į Krasnojarsko ka- reivius“ buvo didelėje daugy- bėje iszmėtyti po kiemus Kra- snojarsko kazarmių. Szitnose atsiszaukimuose gundo karei- vius nekelt ginklo priesz savo brolius ukininkus ir pabri- kų darbininkus, kurie kovoja už teisybę. Tame pat balandyje ir gegužj buvo patėmyta iz- siplatinimas daugybėje pro- klamacijos „Į kareivius“ tarpe prastų kareivių 13 pėstininkų divizijos. Szitame atsiszauki- me kursto kareivius neklausy- ti caro ir nuversti valdžią, ku- ri yra prieszinga laisvei ir tei- sybei; vėliaus tapo patirta, jog agitatoriai mėgino ypatiszškai kalbėti kareiviams, ir tarpe tų agitatorių buvo nemažai juri- ninkų, stovinczių Sevastopoly- je. Ant galo, kovo mėn., 1902 m., buvo surasta organizuota propaganda tarpe kareivių Ekaterinoslavo gvardijos gre- nadierų. Propagatoriais buvo ne tik paszaliniai, bet ir iz- tarpo paczių kareivių. Pirmu- tinę vietą szitoje propagandoj užėmė kareivis (augszto paėji- mo) nekuris Alszanski, kuris tyczia paslėpė savo paėjimą, kad ilgiaus tarnant, ilgiaus platint propagandą tarpe ka- reivių. Laike savo tarnystos, Alszanskis sėjo revoliucijo- niszkas idėjas su didelia ener- gija, kalbėdamas ypatiszškai ir dalindamas didelėje daugybėj knygutes, atsiszaukimus ir pa- naszius rasztus. Nekurie iz- kareivių pastojo tiesiog san- darbininkais Alszanskio, kiti- gi buvo prielankus jam arba bent nepraneszė kas dedasi. Nemažiaus atydos turi but at- kreipta ant to, jog tarpe aresz- tavotų, laike sumiszimų uki-

ninkų pietinėse gubernijose, yra nekuris Pasko, oficerias 133 Simferspoliaus pulko. Jis prisipažino, jog izszplatinęs yvairius revoliucioniszkus ra- sztus tarpe ukininkų Poltavos gubernijoj.

Gal but, kad augszcziaus pri- vesti faktai neperstato visą propagandą tarpe kareivių, kadan gi yra pamatas daleisti, atiduodant teisybę atsargumui ir darbsztumui agitatorių, jog daugelis atsitikimų nėra žino- mi netik augsztesniems, bet ir žemesniems kariumenės virsz- ninkams. Vienog ir privesti atsitikimai parodo, jog revo- liucioniszki ir socialistiszki rateliai nuolat bando izszpla- tint savo idėjas tarpe kareivių. Tam tikslui jie pasinaudoja pacztą siuntinėdami savo rasz- tus oficerams ir prasties, teip- gi mėtymu atsiszaukimų vietose stovėjimo kareivių, teip gi ir ypatiszka įtekme agitato- rių, tarpe kurių randasi ypa- tos, tarnaujanczios kariume- nėje.

Tikėdamas, jog apsaugoji- mas kariumenės nuo baisių pa- sekmių melagingų politiszkių doktrinų yra dalykas didelės svarbos dėl vieszpatystės. Asz budamas ministeriu kariaunos, privalau apsvarstyti dalyką visapuiszškai, kokiu budu ka- riauti su tokiu liudnu faktu, per tai meldžiu jusų didybės izszreikszt savo nuomonę, ką reikia daryti szitose aplinky- bėse.

A. Kuropatkin”.

Kuropatkinas szitame savo raszte pasirodo nusigandusiu. Jis teisingai dasiprotėjo, jog jam žinomi ne visi faktai pro- pagandos kariaunoje. Skopine, Rižaniaus gub., žandarai ne- seniai izszkratė kazarmėse ka- reivius ir užtiko pas juos už- draustus rasztus. Užrubežiniai laikraszcziai paduoda ir dau- giaus panaszių atsitikimų, tik nežinia, ant kiek jie teisingi. Vaisiai propagandos pradeda apsireikszt ir darbe. Mieste

Tuloje kareiviai atsisakė szaut- į darbininkus. Dabar Butyr- kuose, Maskvos kalėjime, sėdi 3 oficerai ir 1 unter-oficerias, už tai, kad atsisakė eiti sergēt suaresztuotus studentus.

Sraikieriu taikos sudas.

Paskutiniam laike buvo iz- klausinėti liudininkai izz mai- nierių pusės, kurių parodymai perstato visą baisybę žmonių vargo. Daugelis gauna algos nuo 20 iki 40 dolerių per mė- nesį, gyvena sulūzusuose kom- panijos namuose, kurie panėsi greiczius į tvartus negų į butą, drėgni, szalti ir už tokius rei- kia mokēt \$5,00 samdos ant mėnesio. Daugumas izz liudi- ninkų buvo suzeisti po keletą sykių. Buvo liudininkų su su- laužytom rankom, kojom, izz- kapotoms akimis. Kompanijos jei duodavo tokiems paszelpą, tai labai mažą, o tankiausiai nieko. Vienas suzeistas gavo izz krautuvės dykai visokius pirkinius, tik paskui izszgijus pinigai tapo nutraukti izz al- gos. Bet ir reikalauti per dra- siai darbininkai negali, kad neatstatytų nuo darbo. O ce- remonijų su darbininkais ne- daro jokių. Viens neteko ko- jos. Jam davė sunkesnę darbą. Jis pasiskundė bosui. Tas at- sakė, kad jeigu tav nepatinka darbas, tai eik sav. Ir užtiesą, kam kapitalistui reik izszeziul- pto darbininko! Po sraikui daugelis nebuvo priimtais prie darbo, nors tas buvo prizadėta visų kompanijų. Kitus priė- mē, tik prie praszciausių dar- bų ir už mažą algą. Viens vai- kas, 10 metų, liudyjo, kad jis per mėnesį dirbęs gavo 38 ct., kitus pinigus užlaikė kompa- nija kaipo skolą tėvo už sam- dą namų. Jo draugas gavo 1 centą už mėnesį. Abelnai dar- bas mažų vaikų yra paprastu. Viena mergaitė, 11 metų, dir- bo szilkų pabrėke nuo 7 ryto iki 6 val. vakaro, kada jos tė-

vas buvo suzeistas mainose. Kita, 13 metų, dirbo per naktį nuo 6:30 vakaro iki 6:30 ryto, uždirbdama 65 ct. už naktį. Ant to prezidentas Gray pasa- kė: „Asz norėcziau matyti tė- vos szitų mergaiczių. Gal but yra reikalas siųst mergaites į mainas, bet asz mislinu, tėvas netur tiesos perdirbti ant pi- nigų kuną ir kraują savo vai- kų. Norėcziau žinot, kokia jų tėviszka meilė?“ Viena mer- gaitė, 12 metų, dirbo per nak- tį 12 valandų ir gavo mokesį po 3 centus už valandą. Ant to Gray su pasibiaurėjimu at- sakė: „Norėcziau matyt jos tė- vą“. Mergaitė, 13 metų, dirbo szilkų pabrėke už 66 centus per naktį. Užklausta apie tėvą, pasakė, kad ji tur patėvj. Ant to Gray sakė: „Asz teip ir mis- linau, kad tas tur but patėvis“. Pirmsėdis Gray teip, kaip fari- zėjus senų laikų galėjo szaukt į Dievą izzkėlęs rankas: „Žiu- rėk, ant kiek asz geresnis už tuos chamus. Asz savo vaikus nė į mainas neleidžiu, nė į pa- brikus, bet turėdamas tikrą tėviszką meilę leidžiu į moky- klą, kad padaryti juos žmonė- mis“. Teip, ne aplinkybės kal- tos, kurios priverczia kalnaką- sį atiduoti savo kudikį į pabri- ką, ne kapitalas, kuris cziulpia kraują izz mažų kudikių, tik darbininkas, kuris pametė tė- viszkus jausmus! Nežiurint ant begėdiszkų pasitycziojimų Gray'aus liudyjimas mergai- czių padarė keistą įspudį ant komisijos. Pavuodegiai kom- panijų, kad suverst bėdą ant mainierių už privestus faktus, atnesza savo užraszus, pagal kuriuos tėvas vienos izz tų mergaiczių, gavo su lėberiu algos per metus \$1,400, kitas \$1,600. Pasirodė vienog, jog pirmas savo užmokesį dalino- si su 5 darbininkais, antras teip gi uždirbdavo \$16-17 į dvi sanvaites. Gray izzbarė tė- vos už tai, kad leidžia kudi- kius į darbą, pasakė keletą jautrių žodžių apie tėviszką

meilę ir apie įstatymus, kurie netur daleisti dirbt tokiems mažiems vaikams. Ant galo paszaukė Warren, reprezentantą, Erie Co. ir paklausė jo, kodėl jis teip meluoja. Teisinosi, pasakas pasakojo, kad net nė Gray'us į tas netikėjo. Buvo toliaus iszklausinėti kasyklių peržiūrėtojai, kurie parodė, jog skundai mainierių neteisingi, o nelaimingi atsitikimai paeiną nuo netikumo mainierių. Vienog, isz tolesnio klausinėjimo pasirodė, kad jie visi neiszmanė nieko apie kasykles, pats be bosų po jas vaikszeioti negalėjo, nėra toks vaikszeiojimas galėjo but pavojingu dėl jų gyvasties. Tai toki užtarėjai darbininkų.

Akyvas labai liudyjimas buvo vieno nepriegulmingo kasyklių savininko. p. J. Had-dock. Jis parodė, kad mokes-tis mainierių maža, darbo laikas turi but sutrumpintas, kad svėrimas anglies neteisingas, nėra visos iszmetos buna kuonogeriausiai suvartojamos; priesz unijas jis nieko neturi pasakyti, jas reikia pripažinti.

Isz lietuvishku dirvu Amerikoje

Paterson, N. J. Mes keli draugai pamatę „Vienybėje“ kelioliką straipsnių apie mūsų kankintinius, kurie szaukiasi pagalbos nuo savo brolių, o kurie pakliuvo į vargą ir isztrėmimą dėl platinimo apszvietos tarpe savo brolių, tai patys norėjo apsiszvesti ir už tai turi kentėti, dėlto mūsų szventą pareiga yra juos neapleisti, bet szelpti nors naszlės pinigėliu. Dėlto visi broliai ir seserys, visi dėkime po pinigėlį, o tuomi juos pastiprinsime ant dvasės ir kūno, atliksime savo priderystę kaipo broliai. Ir nors mažai aukausime, bet aukaukime greitai, nes kuris greit duoda, dusyk tiek duoda.

A. Varaszkevyczia.

Cokedale, Wash. Pagal

tilpusias žinias „Vienybės“ 43 ir 49 num. apie atvykimą 13 lietuvių isz straiiko apielinckės į szį tolymą vakarų krasztą, dabar galime ir vėl apie savę praneszti bent kelis žodžius.

Visi gyvename toje pacioje vietoje ir užpelnome po \$2,50 už 10 valandų dienos darbo kasyklose. Dirbam kasdien, ir tankiai nė nedėdieniais nenegauname pasilsėti. Abelnai gyvenimas nuobodus, bet susiraminame skaitymais laikraszczių ir naudingų knygu, ir visi gyvename sutikime, ir gal dėlto, kad czia nėra lietuviszkos karcziamos nė bažnyczios. — Visoje apregėje czionai yra milziniszki cėdrų medžiai, nepaprasti, ir tuomi daro nuobodumą. Kasyklų perdėtiniai nėra toki stambus, kaip Pennsylvanijoje, daug prielankesni, ir tuomi nėra teip skaudus jų botagas; pavojingumo kasyklose yra daug mažiaus kaip apie Shenandoah.

Nors nuobodu, vienog sutarėm czion apsigyventi ant ilgesnio laiko. Dabar apsiēmėm parsikraustymu savo szejmyną ir reikalingiausią rakandų isz Pennsylvanijos, kas padarys nemažai kasztų. — Dauguma isz mūsų esame „Tėvynės Mylėtojų Draugystės“ sąnariais ir Susivienyjimo Lietuvių Amerikoje, ir parsikraustę savo szejmynas, sutvarkę savo gusztas, po naujų metų sutversime tam tikras kuopas. Szįdien negalėdami kuomi svarbesniu atsižymėti, bent isz dalies atliekame savo tautiszką priderystę paaukaudami po keletą centų suszelpimui mūsų kankintinių, kurie kenzia neap-sakomus vargus po sziaurės meszkino letena. Ant atmin-ties uždėjimo naujos lietuviszkos kolonijos Cokedale, Wash. sziuomi tarpu sudėjome pagal-bai ir sustiprinimui dvasės drąsių mūsų tautieczzių, kankintinių \$6,75 ir paszelpai pavargusio Visztaliaus \$2,00

kitoje vietoje).

Baigdamas savo rasztelį, vardan visų czion esanczių lietuvių, sveikinu Shenandoah'o apielinckės lietuvius, su kuriais sykiu vedėme kovą su kapitalistais, o kurios pasekmių arba galo dar ir szįdien nematyt.

A. Kalvaitis.

Harrison, N. J. Nors czionai lietuvių nedaugiausiai, teipgi buvo mažai kas apie juos girdima ant abelnos tautiszkos arenos, tacziaus nuo szio laiko regis bus kiteip, teip, kaip jau senai turėjo ir buti. Teip susirinkę Harrisono ir rytinės dalies Newark'o lietuviai, sutvėrėme draugystę vardan Didžio Lietuvos Kunigaikszczio Ringaudo, prie kurios prisiraszė 35 sąnariai. (Draugystei butų labai ant naudos, jeigu visa pristotų prie Susiv. L. A. ir nuo jo paimtų czarterį, ką gautų dovanai ir tuomi neprivalytų apie \$35,00 bėreikalo iszmesti. Nuo Susivienyjimo gi gautų posmertinę ir sąnariams butų lengviaus, nereiktų mokėti tų dolerių mirus sąnariui. Red.). Taigi broliai ir sesers, visi, stokim į eilę tautieczzių, kurie jau senai susivienyjo ir isz to turi nemažą naudą patys, kai-po ir suteikia didelę paszelpą mūsų nuvargintai tėvynei. Kada susivienys visi lietuviai, tada abelnai nauda ant visokių mūsų reikalų žymiaus pasididins.

Pirm tulo laiko teko man atsilankyti pas vieną lietuvi, kur linksmi praleidau laiką prie linksmų lietuviszku dainų, kurias dainavo cziongimę lietuvaits. Garbė tokiems tėvams, kurie savo vaikus augina tikruoju keliu. Dauge-lis neiszmanėlių tėvų paverczia savo vaikus į iszgamus ir dziaugiasi tuomi. Toki tėvai tiktai apgailėjimo verti.

A. S. Žiugžda.

Elizabeth, N. J. Gruodžio

4 d. buvo muvo mūsų mieste prakalbos. Kalbėtoju buvo kn. Dilionis isz Waterbury'o. Savo kalboje nurodė sunkų žmonių gyvenimą baudziavos gadynėje Lietuvoje, kur su žmogum ponas, kunigas ir valdzia arė ir akėjo, žmonės buvo nuskandyti į didžiausią tamsybę. Baudziava neisznyko, ji esti ir szįdien, žmonija neįstengia dar numesti to jungo, bet jau mąno kaip ją nutrenkti nuo savo sprando. Toliaus ragino didinti tautiszkas organizacijas, kiekvienam prie jų prigulėti. Ant galo užmanė, kad po centą paaukauti ant kankintinių ir susirinkusieji sumetė \$2,30, kas tapo nutarta padalinti per pusę po \$1,15 kankintiniams ir studentams.

Gruodžio 7 d. policija pagavo tris loszikus; du užsimokėjo po \$7,80, o savininkas vietos, karcziamninkas, \$80,00 ir dar laisnių negausentis.

Elizabetiszkis.

Dayton, Ohio. Gruodžio 7 dieną buvo lietuvių susirinkimas privatiszkuose namuose reikale sutvėrimo draugystės. Po visokių apszvarstymų tapo nutarta tokią sutverti ir vardas tapo aprinktas „Lietuva“. Ant sekanczio susirinkimo apdirbsime visus svarbesnius reikalus ir bene pristosome prie S. L. A.

Draugas.

Waterbury, Conn. Kiltesni lietuviai vis labiaus pradėjo prisidėti prie tautiszku draugysczzių. Į juos nusiziu-rėję teip daro ir karszcziausi dievocziai, ir sutveria Szv. Stanislovo draugystę, kurios mieriu bus atlikimas iszpažinties kas mėnuo. Pristojo net 30 vyrų ir nelaimė, nė isz koringti rasztininko, nė viens nemoka rasztyt. Kur gaut rasztininką, nutarta pasiklausti klebono. Tas iszgirdęs apie tvėrimą draugystės ir panaudojimą szvento vardo be jo daleidimo, szaunei drąsuolius subaudė ir

pasakė: „Be mano žinios nė viena draugystė negal priimti bent kokio šventojo vardą“. Ateinančiame nedėdienyje pasakė, kad jis pats tversęs Dievui patinkancią draugystę ir užprasė ant to vakaro visus į bažnyčią susirinkti, nes į svetaines prieina ir anarkistų, kurie sudarko tik viską. Į bažnyčią „isistikimiams“ suėjus, duris tapo užrakintos, idant neateitų tie nelabieji. Ant galų galo tapo sutverta tik šventa draugystė naikinimui bedievių.

Pamokslai mūsų bažnyčioje pasiliovė nuo atvykimo Dilionio. Kas mielas nedėdienis girdimi vien keiksmi ir ekskomunika nepriegulmingo Dilionio, kas net ligą pamokslasakiai bene įvarė, kadangi jis mainė su kun. Matulaicziu Waterbury ant Newark'o

Bažnytinis.

Detroit, Mich. Nors lietuvių šitame mieste yra nemažai, vienog jie iš didesnės dalies skaitosi lenkais ir į lenkų dudą puczia. Lietuviszkų laikraszczių skaito per mažai, teipgi jiems menkai rupi tautos reikalai, juomi, kad reikia paaukauti centą. Tiesa, sunku ir ką aukauti prie teip menkos algos, kuri veik niekad nėra didesnė už \$1,50 ant dienos už sunkų darbą. Nuomonėse lietuviai labai skiriasi ir pasidalinę į dievius ir be dievius, kas ir prazudo visą laiką ir energiją ant savitarpinių tuszczių vaidų. Viskas, kas Detroit'e yra, tai S. L. A. kuopa, nors nedidelė.

Artymais Detroito yra miestelis Delray, kur lietuviai stovi daug angszczius. Jie turi kuopą S. L. A. ir T. M. D. Toliaus sutvėrė nepriegulmingą kliubą, idant parodyti anglams, kad jie ne lenkai, nė maskoliai, kaip kad juos vadino. Toliaus Delray lietuviai socialistiskame supratime stovi teipgi augsztai.

Darbininkas.

Susivienijimo L. A. reikalai.

Naujai prisirasė prie Susivienijimo Liet. Am.

2 kuopa Forest City, Pa.

Antanas Rudbalis
Vincas Dzikas

Marczius Misevyczius.

5 kuopa Plymouth, Pa.

Juozas Skadas

Marijona Skadienė.

T. Astramskas.

S. L. A. sekretorius

Stovis kasos

Susiv. L. A.

Kuopa Įmokėjo:

5 Plymouth, Pa. Valan. \$2,00

64 Baltimore, Md. (nauja) \$5,00

3 Elizabeth, N. J. 31,00

65 Oglesby, Ill. (nauja) 6,00

2 Forest City, Pa. 3,00

48 Woodmere, Mich. 4,00

29 Westville, Ill. 1,00

Buvo \$4,466,06

Viso \$4,516,56

Kasier. *T. Pauksztis.*

Atsiszukimas.

Pagal užmanymą išleisti moksliską knygutę prikeriant velionio I. J. Grieszians biografiją, reikalas yra susižinti su inteligentais rasztininkais, kurie patiektų atsakantį rankrasztį. Biografiją jau mes parupintumėm ir pelnas nuo pardavimo tos knygutės būtų paszelpai besimokinančios jaunuomenės. Kur tinkamą rankrasztį būtų galima įgyti, teiksis žinovai nurodyti ar tokį suteikti. Teipgi kas iš tautiecių malonėtų prisidėti su aukomis išleidimui tokios knygelės, teiksis tokias siusti ant pirmiaus jau nurodyto adreso. Man nesuprantama, dėlko mūsų vietinis komitetas neapgarsino nutarimų? Jug czia neprivatizskas, o tik tai abelnas reikalas ir tegul visuomenė apie tai žino. J. Kazakevyczius ir J. Pruselaičio reikalavimai buvo teisingi.

Jonas Bekėraitis

P. O. Union City, Conn.

Kaimo mokykloje.

Atminimai iš Lietuvos.

Mokykla mus buvo bažnytkaimyje, kurio gyventojai beveik vieni žydai. Mokinioje apie 40 vaikų, susirinkusių iš aplinkinių kaimų. Mūsų mokiniojas buvo jau pagyvenęs žmogus ir pusėtinai senovizskas. Budas jo mokslo, buvo budu senų gerų laikų, kada sakė, jog „rykszte Dvasia Szventa liepia vaikus plakti“. Ryksztė buvo svarbiausias įrankis įkalimo mums visokių iszmingų dalykų. Ateina vaikas, nė žodžio ne moka maskolizskai. Kaip jį dabar iszmokint. Duoda rykszczių ir gerai. Žiurėk jau ir moka. Teisybė, ir mus mokiniojas kalbėjo nekaip maskolizskai. Jis buvo sulenkėjas—lietuvis, ukininko sunus. Jo maskolizska kalba buvo sumaiszyta iš maskolizskos ir lenkizskos, ir nežinia prie katros buvo arcziaus. Mokintinių kalba buvo trejopa: lietuviszka — savo, lenkizska — mokintojo, ir maskolizska — urėdiszka. Lietuviszkai kalbėt buvo ruscizai uždrausta ir už tai buvo uždėta bausmė. Buvo užvesta knygutė, vadinama „signus“. Viens iš mokintinių pastatytas už vyresnyjį arba daboklį, kaip tę vadino, turėjo tēmyt, kad kas neisztartų žodį lietuviszkai. Tokį tuojaus užraszydavo į signusą ir skaitė valandas, kol neisztars žodį kitas, o paskui už valandas reikėjo paraszyt paskirtą skaitlių maskolizskų žodžių, prasidedanczių viena litera, kurioje prasideda jo pravardė. Arsziausiai iszeidavo tam, žinoma, kuris paskutinis isztarė žodį, dėlto kad jam skaito valandas iki kitos dienos rytui, o jeigu isztarė paskutinis subatoje, tai tam skaito ir nedėlios valandas, o subatoj, paskui, reikia duot atskaitą. Surast tiek žodžių buvo sunku, užtaigi nuo ra-

szymo galima buvo iszspirkt ryksztėms. Paraszyt penkis žodžius tiek giliavo, kiek gaut vieną ryksztę. Buvo ir tokių, kurie laikėsi atsargiai ir nelabai prasznėkdavo lietuviszkai, kiti tolydžio užmirsę ir szneka, o paskui subatoj atsiima savo dalenką. Bet tas tai vis mažmožis. Už signusą atsiimdavom teip mažai rykszczių — ką gilioja viena diena — ir tas viskas mums nerupėjo. Bet kasdieninė duona buvo sunkesnė. Įeina mokiniojas, tai jau ir žiurim visi į jo veidą, kokiam upe ateina, ar iszsimiegojęs gerai, ar netur kokio rupesczio; gal vakare kaziroms praloszė, arba isitraukė gerai ir dabar sunkiai pagirioja. Vaikai buvo toki akyvi, kurie iš augszto žinodavo, kiek gaus rykszczių. Ne Dieve duok — įėjo piktas. Visi dreba. Uždavė kokį klausymą — nežino, antram užduoda, trecziam, visam skyriui paeiliu: nusigandę nelabai kas gali sumislyti atsakymą, na ir prasideda ryksztės. Tuojaus iszeina ant aslos du budeliu, paprastai iš didziausių ir drucziausių mokintinių. Atnesza suolą, pastato viduryje mokyklos. Tada mokiniojas szaukia: „Petrai, iszeik ant aslos“. Jeigu neina, tai budeliai paėmę atitempė, nuavė kelines, jei pats to nepadarė, užgulė, o mokiniojas plaka. Kelinių, sako, nereik plakt, jos neprasikalto. Man ypatiszkai su muszimu ėjosi gerai. Mano tėvas sutikmėje gyveno su mokinioju ir neragino, kad plaktų manę, nors prisipažistu, nelabai man sekėsi su maskolizsku skaitymu. Bet sykį papuoliau ir asz į eilį. Buvau pirmam skyriuj, kuris visas sėdėjo ant pirmutinių suolų, ir bene visas buvo nuspreistas ant bausmės. Nuplakė vieną, antrą, jau ir prie manęs artinasi, ir asz nežinau kas su manim pasidarė. Pasakyt, kad blusos numirė —

permažai. Galva pradėjo kvaist, akys aptemė, lyg sapne jaučiau baisią nelaimę ir norėjau, kad jau būtų pabaiga svieto toje minute. Nuplakus ir paskutinį, asz padau isz savo sapno, kada man paliepė iszeit ant aslos. Akys atsivėrė ir asz nusistvėriau už suolo, kiek drutas, ir ėmiau rėkt ne savo balsu, o ezia budeliai tempia manę, kaip velniai nusidėjėlio dvasę. Spiegimas mano buvo teip didelis, kad net budeliai paleido, o mokintojas sudavė rykszte per peczius ir paleido.

Muszė mus už viską. Neperskaitai gerai — pliekia; nepadarai užduotės — pliekia; žyduką sumuszi — pliekia; už visokias kaltes vienokia buvo bausmė — ryksztė. Beje, buvo dar ir kitokis baudimas. Daboklis užraszo ant lentos tarpe siaucziančių — tada tankiausiai su linija muszė į delną; arba: už klaidas lentose dauginimo — teipogi atkentėdavo delnas. Su dabokliu buvo galima gaut rodą. Reikėjo tikt jam duot baltos duonos (pyrago), arba baranką, cukerką; jei to neturi, tai kasnelį mėsos nuo savo pietų, tai jis ir nutrina nuo lentos tavo pravardę; tik nereikia su juom pyktis. Kaslink lentos dauginimo, tai ne visada gauni delnines, kaip kada ir pats duodi kitam. Iszszaukia budavo mokintojas ant aslos du ir tokį, kuris geriaus moka ir liepia klaust ano, ką nemoka, o kaip negerai atsako, muszt į delną. Tik reikėjo drucziai muszt, nes jeigu pasigailėsi tada ir mokancziam gali tekti gerų plėgų dėl pamokinimo, kaip reikia muszti. Asz pasakysiu, kad delninė — tai yra mažmožis, kad ir smarkiai suduos, tai visgi nieko negiliuoja. Teisybė, buvo tokių baidlių, kurie laikydavo atkiszę delną priesz mokintoją, o kada tas isismagineš jau pliekis — szitas ranką ir atitraukė ir

linija praszvilpė be pasekmės. Bet tokiam paskui skaudziai atlygindavo. Ryksztės buvo kur kas pavojingesnis dalykas ir mes prie jų visai neįtėm patraukimo, nors pats visados parsineszdavom. Nusiunczia budavo ant kranto upės porą vaikų, „parneszkit, sako, rykszczių“. Parneszam, suriszam po penkias į vieną ir uždedam ant pecziaus, kad iszdziutų, sako, kad sausos skaudesnės. Asz nedaug gavau rykszczių. Bet buvo tokių moksladraugių, kurie kuone kasdien atsimdavo savo dalį. Vienas isz ganymas buvo tik tame, jeigu mokintojas važiuodavo į jomarką. O jis turėdavo daug reikalų ant jomarko; — tai kopustų pirkt, tai kitokių dalykų. Szaukia tada priesz jomarką vieną isz vaikų ir sako jam patyka: „Pasakyk tėvui, kad man reikia rytoj važiuoti į jomarką kopustų, tai kad atsiųstų arklius“. Tada jau visiems budavo užgavėnės. Jomarko dienoj mes nors ir susirenkam į mokyklą, bet nieko neveikiam, tik linksmimės, nors po priežiura daboklio kuris savo keliu užraszo ir ant lentos ir į „signusą“. Bet tą dieną ir daboklis budavo minksztesnės szirdies. Tik paskui, po jomarkui, nežinau kodėl, mokintojas visados beveik budavo neiszpasakytai rustus. Tada jau reik tēmyt jo veidą. Isz augszto galima buvo zinot dienos atsitikimus. Kitas budas iszsisaugojimo nuo rykszczių bent vienos dienos buvo toks: Iszeini isz namų, bet vietoj ką eit į mokyklą, nueini budavo į girią, pietus turi su savim, prisigaudai upėj žuvų, vėzių, prisirenki vuogų; ir jeigu prisitaiko tą padaryt didesniam pulkui, tai labai smagiai praleisdavom laiką. Teip pasivaikszcziadavom kartais kelias dienas, paskui tik viskas iszisiaiszkinda vo, kada mokintojas nedėlioj sutikęs tėvą paklausdavo, ko-

dėl neatėjo Pėtras? Atsakymas vis viens. O pora dienų pabuvai laimingu. Dar buvo kiti karžygiszki atminimai mūsų mokykloj. Parsieidavo vis vesti karę su neprieteliais vieros krikszczioniszkos — žydukais. Susitelkiam budavo visa mokykla, liekasi tik negreitiejie, na, ir einam szaukt neprietelius į muszį; žydukai nelabai atsisakydavo, ir tankiai isztikdavo karsztas muszis su akmenimis. Tankiam mes sumuszdavom prieszus, bet kartais pergale budavo ir jų pusėje. Budavo užpuolam su riksmu, tai nereik nė akmenais mētyt, o anie ir bėga. Mokiotojas prijausdavo mums mūsų karėse su netikėliais, tik bėda mums, jeigu pakauszis katro žyduko trukdavo. Tada žydai, tėvai nukentėjusio, su riksmu visa gauja apgula mokyklą ir szaukia: „nukryžia vok prasikaltėlį“. Tada prasidėdavo baisesia nelaimė. Szeip už paprastą, kasdieninį prasikaltimą, duodavo penkias ryksztes, o už praskėlimą žydukui pakaszio deszimts, penkioliką.

Sziadien paprastai priimta tokį budą mokinimo laikyt už negerą. Ir atsiminiau tai, pamatęs Mount-Carmelyj lenkiszkoje mokykloje prie kliosztoriaus, kur už iszdykavimą duoda plėgų arba turi 25 kartus paraszyt „asz busiu paklusnas“. Atsiskaito pabaigę dienos mokslą. Tas kuris apsiima paraszyt 25 kartus pamintus sodzius, liekas be pietų, iki neparaszo. Raszo paprastai tik mergaitės. Vaikai velija atsiimt plėgas ir eit namon.

Snaudalis.

Nuzudymas politiszku prasikaltėliu.

(Isz L. Tolstojaus „Prisikėlimas“.)

Krileovo tėvas, turingas dvarponis, numirė, kada jis dar buvo mažas kudikis. Jis buvo vienturtis sunus ir augino jį motina. Paugejęs moki-

nosi jis gerai gimnazijoje ir universitete, ir pabaigė matematikos skyrių pirmu kandidatu. Jam rodyjo pasilikti prie universiteto ir važiuoti užrubežį. Jis abejojo. Buvo mergina, kurią jis mylėjo ir mislyjo su ja apsivesti ir darbuotis ant kaimo. Visko jam norėjosi, bet už nieko negalėjo nusistvert. Tuo tarpu jo draugmoksliai papraszė pinigų ant abelno reikalo. Jis žinojo, kad tai buvo revoliucijoniszkas reikalas, kuris jam tuomet visai nerupėjo, bet isz draugiszskumo ir geismo pasirodyt drąsiu jis davė pinigų. Paėmusiejie pinigų įklimpo; buvo surastas užraszas, isz kurio dasizinojo, kad pinigus davė Krileov'as; jį suėmė, pasodino isz pradžių į arestą, o paskui į kalėjimą.

— Kalinyje, kur manę pasodino, — pasakojo jis — laikė mus gana liuosai; mes netik pasisznekėdavom barszkinimu į sieną, bet ir vaiksztinėjom po karidorių, dalinomės maistu, tabaku, ir vakarais net dainas dainavom. Asz turėjau gerą balsą. Ir kad ne motina — ji baisesia rupinosi — man but buvę gerai kalėjime, net smagu ir žingeidu. Ten asz susipažinau tarp kitų ir su garsiu Petrovu (kuris paskiaus su stiklu pasipjovė) ir su kitais. Susipažinau teipgi ir su dviem kaimynais, kurie papuolė tame pat dalyke su lenkiszkais atsiszaukimais ir juos sudyjo už norą pabėgti, kada juos vedė ant geležinkelio. Viens buvo lenkas Lozinskis, kitas žydas — pravardė — Rozovskis. Rozovskis buvo suvis jaunas; sakėsi turįs 17 metų, o iszrodė ant 15 metų. Sunykęs, mažukas, su juodoms, blisganczioms akimis, apsukrus, kaip visi žydai — labai muzikaliszkas. Balsas jo nebuvo garsus, bet gražiai dainavo. Prie manęs juodu vedė ant sudo. Iszvedė isz ryto. Vakare juodu sugrįžo ir papasakojo, kad juos apsydyjo ant nuzudymo. Nieks to

nesitikėjo. Teip maža buvo jų kaltė — jie tik bandė ištrukti nuo sargybos, bet nieko nesužeidė. Ir paskui neiszrodė galimu daigtu, kad nužudytų tokį kudukį, kaip Rozovskis. Mes visi kalėjime sakėm, kad teip daro tik dėl nugąsdinimo, bet nutarimas nebus užtvirtintas. Nusiminėm iš pradžių, paskui susiramindom ir viskas ėjo vėl po senovei. Teip. Tik vieną vakarą prieina prie mano durų sargas ir pranesa man, kad atėjo dailydės, stato kartuves: asz iš pradžių nesupratau, — ką tokį? kas per kartuvės? Bet sargas, senukas, buvo teip nusiminęs, jog asz supratau, kad tai dėl musizkių dviejų. Asz norėjau pabarszkinti draugams, bet bijojau, kad juodu neiszgirstų. Draugai teip-gi tylėjo. Matyt visi žinojo. Karidoriuj ir kambariuose buvo tyku, lyg viskas būtų numirę. Mes nebarszkinom į sieną ir nedainavom. Deszimtą valandą vėl atėjo ir pasakė, kad budelį iš Maskvos. Pasakė attraukė. Asz ėmiau szaukti jį, kad sugrįžtų. Tik sztai klamsau, Rozovskis iš savo kaubario kitoj pusėje karidoriaus rėkia: „Kas ten, kam jus jį szaukiat?“ Asz pasakiau nė szį, nė tą, kad jis man atneszdavo tabaką, bet jis lyg numanydamas ėmė klausinėt manęs, kodėl męs nedainavom? kodėl nebarszkinom? Nepameni kę asz jam atsakiau ir paskubinau atsitraukt, kad neszneket su juom.

Baisi buvo naktis. Per visą naktį prisiklausiau visokių balsų. Staiga iš ryto girdžiu — atidaro duris ir eina kas-žinas, rodosi pulkas. Asz atsistojau pas langutį. Karidoriui žibėjo lempa. Pirmutinis perėjo užveizėtojas. Buvo storas ir rodėsi drąsus, nenuolankus žmogus. Dabar jis iszrodė isz blyszkęs, nuliudęs ir lyg nusigandęs. Paskui jį pagelbininkas — susiraukęs, atsiloszęs,

isz užpakalio sargyba. Praėjo pro mano kambarį ir sustojo ties kambariu skersai. Klausau — pagelbininkas kas-žin kokiu ypatingu balsu rėkia: „Lozinski, kelk, apsilvk baltais marszkiniais“. Paskui klausau, sugirgždėjo durys, jis ėjo pas jį, paskiaus girdžiu žingsnius Lozinskio. Jis ėjo į kitą pusę karidoriaus. Asz macziau tik užveizėtoją. Stovi nublankęs, seginėja savo knypkius ir trauko pecziais. Staiga, lyg nusigandęs, pasitraukė į szalį. Tai Lozinskis praėjo pro jį ir prisiartino prie mano durų. Gražus buvo jaunikaitis, gražaus lenkiszko veido: plati, tiesi kakta su gražiais, geltonais, garbiniuotais plaukais, ir dailios mėlynos akys. Toks žydintis, raudonas, sveikas jaunikaitis. Jis sustojo ties mano langeliu, teip, kad asz macziau visą jo veidą. Baisus, sunykęs iszgelgtęs veidas, „Krilcov, turi papirosų?“ Asz norėjau paduot, Bet pagelbininkas, lyg bijodams päsivėlint, isztraukė dėzutę ir padavė jam. Jis pėmė vieną papirosą, pagelbininkas uždegė briezuką. Jis pradėjo rukyt ir lyg užsimislyjo. Paskui lyg kas-žin ką atsiminė ir pratarė: „Ir nuožmu ir neteisinga. Asz nepapildžiau jokios piktadėjystės. Asz....“ Jo krutinėje kas-žin kas sudrebėjo ir jis sustojo. Tuotarpu girdžiu Rozovskis isz karidoriaus rėkia kas-žin ką savo plonu žydiszku balsu. Lozinskis metė papirosą ir atsitraukė nuo durų. Langelyje pasirodė Rozovskis. Jo kudukiszkas veidas su aszarotoms akimis buvo paraudęs ir prakaituotas. Jis teip gi buvo apvilktas baltais marszkiniais ir perplaczioms kelinėms, jis jas traukė abiem rankom augsztyt ir visas drebėjo. Jis prikszo savo liudną veidą prie mano langelio. „Anatoly, ar teisybė, kad daktaras man perraszė arbatos dėl krutinės? Asz ne-sveikas, asz dar gersiu arba-

tos“. Nieks jam neatsakė, ir jis vis dairėsi, tai ant manęs, tai ant užžiurėtojo. Kę jis norėjo pasakyt,—asz nesupratau. Pagelbininkas susiraukė ir vėl kas-žin kokiu kriokiancziu balsu suriko: „kas per juokai? Einam“. Rozovskis, matyt negalėjo suprasti, kas jo laukia, ir skubindamas beveik bėgo pirmiaus už visus. Bet paskui prieszinosi — ir asz girdėjau jo spiegiantį balsą ir verksmą. Pradėjo jį tempt, tasyt. Jis spiegė ir verkė. Paskui tyliaus vis ir tyliaus—skambėjo durys karidoriaus ir viskas aptyko... Teip. Pakorė. Virvėms užsmaugė abudu. Sargas matė ir pasakojo man, kad Lozinskis nesiprieszino, bet Rozovskis ilgai nepasidavė, teip, kad jį užtraukė ant kartuvių ir per prievartą užnarino kilpą ant kaklo. Tas sargas buvo toks pusgalvis. „Man pasakojo pirmiaus kad baisu. O visai nebaisu. Kaip pakorė juos,—tik dusyk teip pecziais“ — jis parodė kaip iszskėtė ir sutraukė peczius, paskus budelis truktelėjo, kad kilpos užsiverztų ir po visam: daugiau nepasijudino. „Nėkiek nebaisu“ — atkartojo Krilcovas žodžius sargo ir norėjo nusiszypsoti, bet pradėjo balsiai verkt.

Paskui jis ilgai tylėjo, sunkiai kvėpuodamas, negalėdamas per verksmą isztart žodžio.

Nuo to laiko ir asz pastojau revoliucionierium. — Tarė jis aprimęs ir trumpai užbaigė savo istoriją.

Jis prigulėjo prie kuopos „Tautos Liuosybės“ ir buvo net vienu isz sąnarių grupos, turinczios savo mieriu gąsdinimą vyriausybės, kad ji pati atsisakytų nuo savo valdzios ir paszauktų žmones. Jis važinėjo į Peterburgą, į užrubežę, į Kijavą, Odesą ir visur jam sekėsi. Žmogus, ant kurio jis buvo visiszka pasitikėjęs, iszdavė jį. Jį suėmė, sudyjo, palaikė dvejus metus kalėjime ir

apsudyjo ant nužudymo, bet apmainė ant sunkių darbų per visą amžį.

Kalinyje gavo dziova, ir dabar, tose sąlygose, kuriose atsiėjo buti, jam matomai liko tik keli mėnesiai gyventi, jis tai žinojo ir nesigraudino, bet sakė, kad jeigu jis turėtų kitą gyvastį, jis jį sunaudotų ant to pat — isznaikinimo tų aplinkybių, prie kurių galimi yra dalykai, kuriuos jis matė.

Isz visur.

Siberijoje, apie Andiszad, vidurinėje Azijoje, buvo baisus žemės drebėjimas, nuo kurio mirtį rado 2500 žmonės ir 317 sužeisti tapo. 16,000 namų tapo sugriauta.

Londonė, tapo įrengta bažnyczia dėl kurezių ir nebylių. Bažnyczioje nėra vargonų, nė giedojimų; esti didžiausia tykuma. Kunigas mokantis nebylių kalbą yra apszviestas tam tikra szviesa, idant jo kiekvieną krustelėjimą susirinkusieji galėtų patėmyti. Jie jiems sako pamokslus, užduoda potėrius ir maldas.

Garlaivio „Deutschland“ isz New York'o beplaukiant į Hamburgą ekspliodavojo vienas katilas, pas Scilly salutę, Anglijoje, nuo ko nužuvo vienas jurininkas. Keleiviai tapo labai iszgandyti, bet szaltas pasielgimas jurininkų juos nuramdė. Kelionės nepertraukė dėl tos eksplozijos. Pataisymas garlaivio truks apie 4 mėnesius.

Isz Kanados, Cape Breton, tapo nusiųstas telegramas be drato į Angliją ir Italiją su geriausia pasekme. Tai gi Marconi'o iszradimas pastos praktiszku ir nereiks daugiaus dratų.

Romoje, grovo Cordova rūmuose atrado požeminį sklepą

nuo 250 metrų ilgą, su tam tikromis durimis, per kurias grovas iszeidavo ir pareidavo nuo laimikių apiplėšimo didžtūrezių.

Mieste Madrid, Ispanijoje, tapo suaresztavota moteriszkė Humbert ir jos dukte už pasi savinimą amerikonszko milijonieriaus Cramfordo \$20,000, 000 Paryžiuje, kaip paveldėja jo turto.

Mieste Schanghai, Kinuose, nusidavė Saliamono sudas. Dvi moters susivaržė už kudikį, ir motina turėjo nusiduoti pas mandariną, kad atgauti savo vaiką. Mandarinas abiejų iszklausęs, liepė savo tarnams sugauti didelę žuvį ir kitam kambaryje aprėdyti jį to vaiko drapanas, ir negalėdams sutaikinti tų motinų, tarnams liepė akiveisdoje tą aprėdytą žuvį įmesti į upę. Tikroji motina metėsi paskui, kurią iszgelbėję, atidavė jai vaiką.

Ant salos Porto Rico, tapo suaresztavoti du amerikonszki muitininkai, kurie 64 skrynes vyno ir degtinės praleido nepaėmę maito. — Vienog bus gavę garą kyszi nuo perkupczių.

Turkijoje, skerdimas macedonieczių nesiliauja. Isz Bulgarijos grizo 24 macedoniecziai darbininkai ir pas Dubnicą visi tapo nuo turkiszku rubeziaus sargų nugaluoti.

Isz Liverpoolo į Dubliną plaukiantis garlaivis „Marlay“ su anglimis tapo pagautas didzios audros ir sumusztas. 16 jurininkų teip gi nuskendo. Iszsigelbėjo tik vienas.

Berlyne tapo pagautas amerikonszkas kizelninkas, kurio New Yorko policija jieszkojo. Nabagas įkiszo ranką į kiszenių ir žmogaus susiprasta stvert už sprando.

Darmstadt'o, Vokietioje, bankos pabėgo kasierius Nessler su 700,000 markių į Ameriką. Jis buvo labai isztikimas iki pabėgimo.

Szveicarijoje, tapo apskusta 321 kareivis už neklausymą virszininkų laike darbininkų straiko. Į sudą stojo vos 17, ir tie patys ginczyjo, jog neteisingu yra privertimas jų eiti su ginklais priesz savo draugus darbininkus, kada jie tik duonos reikalauja. 304 kareiviai visai nė į sudą neatėjo.

Caras dienoje savo varduvių liepęs paleisti isz Siberijos 58 studentus, isztremtus už neklausymą valdzios. Vienog užgynė apsigyventi jiems miestuose, kuriuose yra universitetai.

Vokietijoje, buvo dideli szalcziai, iki 20 laipsnių. Praėjusioje sanvaitėje atsimainė ir siautė audra su ledais ir griausmais bei žaibais, kas buvo negirdėta vakarinėje dalyje.

Bavarijoje, pas Regensburgą, vienas ukininkas beszerdamas tvarte gyvulius pametė savo žiedą. Po 3 metų beraudamas darže runkelius, ant vieno atrado savo pamestą žiedą.

Viennos universitete, Austrijoje, protestonai studentai užpuolė ant katalikų studentų, kuriuos szaunei apkulė ir iszvižo isz universiteto.

Varszavos vyskupystėje popiežiui surinkta ir nusiųta tapo 46,246 frankų (apie 16,800 rublių).

Varszavos universitetą lanko 1467 studentai. Filiologijos mokinas 63, matematikos 313, gamtos mokslų 130, tiesų 561, medicinos 401, farmacijos 111 ir 18 laisvų lekcijos klausytojų.

Prancuziszkas dvinedėlinis laikrasztis „La Revue“ padavė skaitlines apie viso svieto knygas, kur Amerika užima pirmąją vietą iszleidime knygų. Amerika turi knygų apie 7 milijonus; vakarinė Europa 1,800 mil.; rytinė Europa 460 mil.; kitose svieto dalyse 240 milijonų. Abėlnas skaitlius knygų ant svieto isznesza per tris milijardus (3,000,000,000). Vokietijoje iszleidžiama kas metai po 25,000 naujų knygų, Prancuzijoje 13,000, Italijoje 10,000, Anglijoje 7,000, o 75,000 kitose szalyse. — Amerikoje isz 700 milijonų knygų, 420 mil. yra rankose szeimynų, o rankose mokslinczių, rasztininkų, lojerių ir profesorių 150 mil., pas iszleistojus 60 mil., knygynuose ir mokyklose 62 mil., mokintinių rankose yra 8 milijonai knygų.

Vidurinėje Maskolijoje, vėl vieszi baisus bado metas. Ukininkai malanti medzių žieves ir duoną kepanti, teip gi skerdzianti nubadėjusius gyvulius. Tėvai visai be turto gabena į miestus parduoti savo paaugusius vaikus, kur nuo dvarponių gauną už vaikus iki 50 rublių, o mergaites subrenduses nuo 20 iki 75 rublių.

Saksnijos karaliaus dukte Louizė, pati kun. Fridricho Augusto, motina 5 vaikų, pabėgo su vaikų mokintoju prancuzu kas-žin kur. Visa Vokietijos valdzia jos jieszko ir neranda.

Inowroclaw'yje, Poznaniaus provincijoje, tapo apsudyta lenkė, 13 metų mergaitė, ant 14 dienų kalėjimo už pažeidimą vieszpaties cieszoriaus numetus ir sumynus knypkį, ant kurio buvo kaizerio paveikslas.

Pietinėje Amerikoje, Peru szalyje, apie miestą Cerro de

Pasco, siautė audra, ledai ir pusnis, kas nebuvo toje szalyje girdėta. Daugelis namų tapo sugriauta ir nemažai žmonių galą gavę. Sniego prisigę į pėdą.

Vokietijos kapitalistai nusiziuurę į Amerikos kapitalistus sutvėrė elektros trustą su \$85,000,000 kapitalo ir tuomi nužavins visus mažesnius elektroteknykus.

Lietuviszka kirpimo mokslaine.

Asz mokinu kirpimo vyriszku ir moteriszku drabuzių pagal naujausias madas. Mano lietuviszka kirpimo mokslainė taps atidaryta 29 d. gruodzio 1902 m. po N. 1113 Bradford str. S.S. Pittsburg, Pa. Lietuviszkiejie kriaucziai, norinti iszmokti atsakanczio drabuzių kirpimo, teiksis pas manę ateiti arba per laiszkus atsiszaukti, o asz noriai kiekvienam patarnausiu, suteikdamas atsakantį pamokinimą. Teip gi primenu, jog asz iszduodu naujausių madų blankas, keturis kartus per metą, kurios kiekvienam reikalaujancziam bus prisiųstos.

Prof. J. K. Shonskey,
1113 Bradford str.
S.S. Pittsburg, Pa.

Naujas Kalendorius 1903 Metams

su prisiuntimu 25 ct.

TO CONSUMPTIVES.

The undersigned having been restored to health by simple means, after suffering for several years with a severe lung affection, and that dread disease *Consumption*, is anxious to make known to his fellow sufferers the means of cure. To those who desire it, he will cheerfully send (free of charge) a copy of the prescription used, which they will find a sure cure for *Consumption, Asthma, Catarrh, Bronchitis* and all throat and lung *Maladies*. He hopes all sufferers will try his remedy, as it is invaluable. Those desiring the prescription, which will cost them nothing, and may prove a blessing, will please address, Rev. EDWARD A. WILSON, Brooklyn, New York.

Prelekcija

I. J. Grėsziaus, laikyta studentų susirinkime Ruskino kolegijoje
Liepos 9 d. 1902 m.

Tuli mūsų socialistai, kaip operos teip ir kolegijos, išguldydami žmonėms socializmą, sį tą ir apie anarchizmą pasako, pradėdant nuo užmuszėjystės respublikos prezidento.

Ponas Limons, redaktorius „The International Socialist Review“ pravirko kaip kudi kelis su sžauksmu: „Ir vėl anarchistai pasirodė esa didžiausiais neprieteliais kapitalistų, McKinley'o užmuszėjas pats prisipažinęs anarchistu esąs ir tt.“ Daleiskime, kad užmuszėjas būtų prisipažinęs socialistų esąs, arba protesto nu, arba kataliku, argi išmintinga būtų kalbėti ir primesti kaltę socializmui, protestantizmui arba katalikystei, kuomet pamatas organizacijos nesirisza su žudystės darbu? Tegul kiekvienas išzrisza asabiškai tą klausymą. Asz neturiu kalbėti apie prezidento užmuszėjystę ir toki anarkistai, nigaikstis Krapotkin'as, sžaciai vadina užmuszėjystę, „žmogžudystę“, ir net moteriskę, kaip Emma Goldman, vadina žudintoją „paikszu“.

Asz sakycziau kad pamatai socializmo ir anarkijos yra vis viens: „abu skelbia tą patį siekį – atgimdymą žmoniskos draugijos“. Vienog, vienas linki prisilaikymo įstatymų – antaras priešingas visokiems įstatymams. Duokim darbininkui tiesą naudotis vaisiais savo triuso, tai jis ir apsiszvieš, ir suvaldys savę. O rėksniai savo vadovystę, civilizacijos prietaisas ir dvasiszka įkvėpimą gali sav pasilaikyti.

Isz antros pusės žiurint, sakycziau, kad socializmas yra naujausias apinasris, kuriuomi apžiabos draugiją. Sozjalizmo teorija dar toli neiszdirbta, o dar netobulesnė pasirodys

praktikoje. Nors asz linkęs prie jos — dėlto, jog man rodosi, kad metalas socialistisko apinasrio bus isz kitokios medegos padarytas: Darbo valandos bus trumpesnės, ir produkcija (darbo vaisiai) didesnė.

Legalizskas žmonių mėsinėjimas bus praszalintas. Žmonija turės didesnę progą pagerinti savo yvairius reikalus, tuomi bus atliktas didelis žingsnis pirmyn draugiskame išsilankstyme; yvairus iszradiimai ir iszmislai bus visos draugijos naudai, kuomet po sziądieniniu surėdymu kapitalistiskos civilizacijos, visoki pragumai ir pagerinimai, kaip ir kiti tvariniai, iszmislumo ir proto, esti panaudojami žudymui gyvasties ir turto.

Žmonija vietoje statyti stovyklas legalizskiams užmuszėjams ir sžvesti sžventes pagarinimui jų, turės progą sunaudoti laiką reikalingam darbui, pasilinksminimui ir tt.

Suprasdami žmonijos žiaurų pobudį, gimusį isz priezasties sziądieninio surėdymo negalima nė mislyti, kad socializmas suteiktų mums tikrą demokraciją arba brolystę. Jis tik suteiks mums progą prisirengti sutverti tikrą demokraciją ir brolystę. Taigi mūsų kiekvieno pareiga yra atlikti savo mažą dalelę didžiamjame draugiskame judėjime, kuris suteiks mums iszganymą.

Reikalai

„Tėvynės Myl. Draugystės“

T. M. D. kuopos bus malonios su reikalais kreiptis jau prie naujai iszrinktojo komiteto.

Paskutiniam laike prisiųsti nekurie iszleidimai T. M. D. ant rankų jos virszininko, tapo nusiųsti knyginiui, kad pasidarytų pradžia T. M. D. knygynui. Gauta szie rasztai: „Varpas“, „Ukininkas“ ir „Naujienos“ 1902 m. 1—10

num. ir 12 visokių knyguczių. Toliaus teippat taps priduoti visi rasztai, kurie ateitų dar ant senojo adreso.

Laiszkus, raszytus reikaluose T. M. D. priduosime knyginiui, jeigu centralizskasis komitetas panorės juos rinkti ir jų pareikalaus.

T. M. D. kuopoms galime praneszti, jog bėgyje mus tarnystės visus draugystės reikalus atlikome savo kasztais ir už tai jokio atlyginimo nereikalausime. Sekretorius palieka kasoje ir jam paskirtą už sziuos metus algą \$25,00, kad tik T. M. D. geriaus pasiturėtų ir daugiau rasztų galėtų iszleisti.

Sekretoriui pereituose metuose parsiejo keletą kartų kilnotiesi isz vietos į vietą besidarbuojant, o tokiuose atsitikimuose nevisados galima vaziotis su savim savo daigtus, tai-gi ir draugystės knygas ir keletą kartų jis turėjo užvilkti reikalus, negalint atlikti. Kitos gi kuopos, matant tai, o nežinant tikros priezasties, buvo gana asztriai užsipuclusios, kad jis reikalų neatlieka. Tai-gi kuopos bus malonios nerugoti ant buvusiojo sekretoriaus, nes tame ne jo kaltė buvo. O tas ir buvo priezastis, kad jis ir norėdamas pasidarbuoti ant labo draugystės, rįzosi atsisakyti, kad vedimą reikalų pavesti į kitas rankas.

Užbaigę savo tarnystę, atsi sveikiname su kuopomis, kaip virszininkai.

Vincas Daukszyz,
Antanas Ilgunas.

Naujos knygos.

Givenimas švento Kazimiero išpažintojo, Lietuvos kara laičio. Sutaisyta pagal kn. Antaną Chmielovskį ir kitus. Tilžėje 1902 m. pusl. 16.

Nors gyvenimas szv. Kazimiero yra „Gyvenimuose sžventųjų“ apraszytas, tačiau cziaus tapo iszleistas ir skyriuje knygutėje, kame yra apra-

szyta placziaus, bent stebuklai, paveikslas Vilniaus katedroje su trimis rankomis ir kitos smulkmenos. Mirimo vieta szv. Kazimiero, nežinia, kuri teisinga. Kun. Skarga raszo, kad Gartyne, o Chmielovskis kad Vilniuje, miręs. — Vertimas yra isz lenkiszko su labai sudarkyta lietuviszka kalba ir raszyba. Matyt vertėjas yra neapsipažinęs su liet. kalbos įstatymais.

Aukos kankintiniams.

Nuo prak. Elizabeth, N.J. 1,15
J. Babkauckas, Forest City, 50
A. M. Makauckas „ „ 50
Isz Cokedale, Wash.

A. Kalvaitis	-50
Jur. Szaunkevyczia	-50
J. Rožanskis	-50
B. Marcinkevyczia	-50
V. Astramskis	-50
M. Bridickas	-50
Mat. Czivinskas	-50
J. Savickas	-50
J. Urbonas	-50
J. Skistimas	-75
V. Vaicziunas	-50
Mot. Kalvaitis	-50
V. Czizauckas	-50

Isz Peterson, N. J.

Ig. Lapinskas	-25
M. Lapinskienė	-25
Λ. Reklis	-50
V. V. Jusaitis	1,00
And. Varaszkevyczia	-25
V. Varaszkevyczienė	-25
Viso	\$4,80
Sykiu	\$16,20

Aukos mokslaeiviams.

Nuo prak. Elizabeth, N.J. 1,15
Buvo \$11,28
Sykiu \$12,43

Aukos A. Viztaliui.

Isz Coledale, Wash.

V. Vaicziunas	-50
J. Skistimas	-25
M. Kalvaitis	-25
M. Czivinskas	-25
M. Bridickas	-25
Al. Kalvaitis	-25
B. Marcinkevyczia	-10
J. Urbonas	-5
J. Szaunkevyczia	-10
Buvo	\$17,97
Sykiu	\$19,97

Ažuoleliui.

Prabėgo staiga keletas jau metų,
Kaip tavę mažą asz pasodinau,
Medeli mylimas, ir dieną retą
Nuo laiko to tavęs neaplankau...
Ir jei kada man tenka anksti rytą
Lapelį naują skleidžiant tavę rast,
Kokia linksmybė stojas n'apsakytą,
Tik tu ir asz tą galime suprast!
Kad sunkius numalszyt szirdyje skausmus,
Asz apsakau tav viską atvirai:
Apie nelaimės savo, siekius, jausmus,
Ir tu dalyvai manę iszklausai.
Tu jaunas dar.... Tav gamta tankiai kenkia,
Priesz tavę spēkas savo siųsdama:
Tai audra tav žemyn virszunę lenkia,
Tartum nulaužti ją trokszdama,
Tai debesys szakas ledais kapoja,
Tai kaitra degina žalius lapus,
Tai szaltis žiemą kaukia, szvilpyniuoja,
Lyg laidodams tavę jau į kapus....
Man szirdį skaudu matant vargus tavo,
Bet tu nenusimink! Neabejok!
Kasmet augsztyn virszunę keldams savo
Su likimu be baimės kovon stok!
Prabėgs už amžiaus amžius, kitas, treczias.
Jau mano gal ir dulkių nebeliks....
Iszaugsi tu, ir tavo szakos placzios
Augszcziausius debesis danguj sutiks!
Paliksi tu tada didžiu galiunu,
Tav nė už ką bus antpuoliai gamtos:
Net su pacziu galinguoju Perkunu
Jieszkosi drąsiai pats arszios kovos!
Ir gali but, kad amžių gilumoje
Tavę lanky stebėdamas ateis
Poetas garsus.... Vietoj toj paczioje
Priimk tu jį lingavimais meiliais;
Žmonių nesuprast's, baisiai nusiminęs
Priesz tavę tyliai verkdamas jis stovės, —
Tada tu apie manę atsiminęs
Ir jam palengvink sopulius szirdies....
Sziaulėninszki.

Sejikas.

(Pagal Puškiną.)

Anksti priesz auszrą asz iszėjau
Į lauką, sėjikas liuositybės,
Ir grudus vaisingus duosningai barscziau
Vagose vergijos, tamsybės; —
Bet pražuvo be naudos mano laikas
Ir geros mintys, ir darbai!
Miegokit, amžini vergai,
Jus neprizadįs laisvės vaikas.
Nereik avims gyvent' liuositybėj', —

Jas brangin' tik už kailius, vilnas,
Ir jų likimas szioj' gadynėj' —
Botag's ir jungas, vargo pilnas.
Jonas Barsdyla.

Jonui Macziui.

Sudrebėjo szirdis nuo skausmo krutinėj,
Iszgirdus anksti milžino mirtį:
Jisai lyg szioliai dainavo tėvynej, —
Sziądien nutilo.....
Pertruko aidas dainų jausmingų,
Kurias jam muzos nuolat szvapėjo;
Atvėso karsztis szirdies gailingos,
Kuri dėl mūsų laimės linkėjo....
Nutilo jausmai meilės tėvynės,
Kuriai jis savo spēkas aukavo, —
Paliko mumi dar sunkioj gadynėj,
Bet dvasia jojo mus neapgavo. —
Kursto ji mumi mylėt tėvynę,
Didina spēkas tempt sunkias valtis;
Liepe uždegti meile krutinę,
Parengtą jo dirvą giliai iszarti!...

*

Anksti paliko mus augsztadvasis —
Vos tik pradėjus ugneliai žibėt!
Apleido draugas mūsų savasis,
Nupelnęs dainiaus vainiką dėvėt.

* *

Praėjo dienos tavo vargingos,
Kuriose laimės neatradai, —
Pats sav ne troszškai dalies garbingos:
Dėl mūsų visų vienas vargai. —

* * *

Tamsios paliko dienos dėl mūsų,
Netekus Tavęs, Garbingas Vyre!
Nes neregėsime naujų tavo trusų: —
Liudna, liudna be tavęs yra!

Acziu tav, Jonai, už tavo darbus,
Norints mum lieka tie patįs vargai,
Norints mus tauta dar didei nuvargus, —
Nuramins mus szirdis palikti tavo darbai....

J. L.

Szveicarijoj, mieste Bern, iki 15 rugšėjo 1903 metų taps pastatytas paminklas ant atsiminimo tarptautiszko susivienyjinimo paczto už 170,000 frankų. Už padarymą geriausios formos paminklui, arkitektui paskirta 15,000 fr.

Muenchene, Bavarijoj, Maksimilijono prieglaudos namų perdėtinė tapo suaresztavota pažvalgoje nunuodyjimo ligo- nių. Perdėtinė atsižymėjusi yra maldingumu ir meile ar- tymo.

Apsisaugokit ir praneškite man.

Mateuszas Baliunas, gyvenęs po num. 143 Berry str. Brooklyn'e, iszkranstė mano skrynelę ir radęs \$200 priegtam dar apsilvilkęs mano overkotą vertės \$18,00 iszdulkėjo po padaukais. — Jis turi 26 metus, didumo 5 pėdas ir 3 colius, apskrito veido, rauplėtas, plaukai rusvi, ant kairės rankos netur vieno pirsšto. Pa-eina isz Keturvalakių parapijos, Suvalkų gub. 2 metu buvo Anglijoj, o 4 metai kaip jau Amerikoje. Kas apie jį danesz, jam kur nusibasczius, gaus \$10,00 atlyginimo.

Petras Akucevyczius,
143 Berry str.
Brooklyn, N. Y.

Balius ir Teatras.

Bus dienoje Naujų Metų, kurį parengia „Apszvietos“ draugystė ant naujo vietinio lietuviszko svetainėje, Conn. bus dar prakalbos, dainos ir deklamacijos. Muzika bus puiki ir gerai palinksmins svečius. Prasadės antrą val. popietų ir trauksis iki vėlybo vakaro. Vyrams įzenga 25 ct. Moterims ir merginoms dovanai. Visus lietuvius ir lietuvaiteis, teipgi ir isz kitų miestų, užpraszone ant pasilinksminimo. *Komitetas.*

Puikus Balius.

Birutė Giedorių Draugystė isz Philadelphia, Pa., rengia puikų balių ant panedėlio, 29 gruodžio, po kalėdų, Norlingo svetainėje, ant kampo Allegheny Ave. ir Richmond str. kur geriausia yra privaziuoti su strytkariu treczios gatvės. Giedoriai giedos daug naujų giesmių; lenkiszki giedoriai giedos lenkiszka. Taigi užpraszone visus lietuvius ir lietuvaiteis ant to puikaus pasilinksminimo.

Birutos Giedorių *Komitetas.*

Teatras koncertas ir balius.

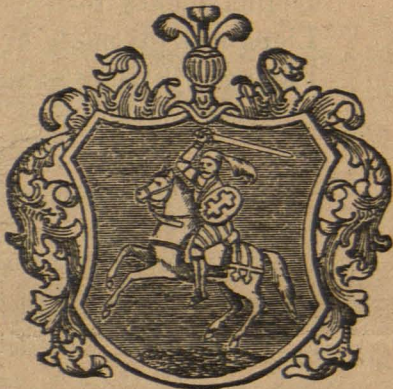
Lietuvių socialistų kuopa Philadelphijoje, Pa. parengia ant antros dienos Kalėdų (26 d. Decem.) 1902 m. muzikaliskai-dramatiską vakarą, kur bus perstatyta komedija „Netikėtai“, teipgi bus loszimai ant piano, dainavimai ir deklamacijos. Po viskam puikus balius iki rytmeziui.

Atsibus ant Garrick Hall, 507 & 509 So. 8-str.

Visas pelnas paskirtas szel pimui besimokinančios jaunuomenės ir kankintinių.

Įzanga vi-iems už dyką, pasidėjimas kepurių 15 ct.

Komitetas.

Pirmas tautiszkas Balius!

Susivienijimo Lietuvių Amerikoje 2-ra kuopa isz Forest City, Pa., rengia puikų tautiszką pasilinksminimą dienoje Naujų Metų, 1 d. sausio 1903 m., su dainoms, prakalboms, priėmimu naujų sąnarių ant galo szokiais, Fredman'o salėje.

Dainas dainuos Dr. V. Kurdirkos Dainininkų Draugystė isz Plymouth, Pa., po vadovyste O. Alytienės. — Kalbėtojais bus Susiv. L. A. prezidentas p. M. Valentinavyczius ir P. Mikolainis.

Todėl užkviečiame visus lietuvius ir lietuvaiteis ant to prakilnaus pasilinksminimo ne vien isz Forest City, bet ir isz Monkey Run, Carbondale, Scranton ir tt., nes tokio pasilinksminimo, kaip stovi Forest City miestas dar nebuvo.

Muzikantai bus net isz Visztyczio. Pradžia ant 2:30 po piet. Tikietas 25 ct.

S.L.A. 2 kuop. *Komitetas.*

Didelis Balius!

Draugystės szv. Mykolo isz miesto Breslau (Buttonwood), Pa. bus seredoje priesz naujus metus, 31 gruodžio 1902 m., salėje Prano Baleiszos.

Dėlto visi lietuviai ir lietuvaiteis isz visos apielinkės yra užkviečiami ant to puikaus palydėjimo senų metų. Muzikantai bus isz Pilviszkių.

Įzenga visiems dovanai! Pradžia ant 6 val. vakare.

Komitetas.

Balius su dainomis!

Draugystė D. L. K. Vytauto parengia puikų balių seredoje 31 dieną Gruodžio, 1902 m. Prasadės 6:30 valandą vakare salėje Skating Rink Plymouth, Pa., grajjs kapelija po vadovyste V. Czosko. Užkviečiame visus brolius ir sesutes ant teip puikaus pasilinksminimo.

Tikietas 25 c.

Komitetas D. L. K. V.

Pirmas didelis balius!

Naujos parapijos po vardu Auszros Vartai, Edwardsville, Pa., utarninke 30 d. Gruodžio, 1902 m. Prasadės 6-tą valandą vakare salėje And. Butrimavycziaus, muzika bus pirmos klisos. Meilingai užkviečiame visus lietuvius ir lietuvaiteis, senus ir jaunus, ne tik vietinius, bet ir isz apielinkės pasilinksmininti.

Tikietas 50 c.

Komitetas.

Didelis Balius!

Susiv. L. A. 3-czios kuopos isz Elizabeth, N. J. bus seredoje priesz naujus metus, 31 gruodžio 1902 m., svetainėje Grand Army Hall 126 E. Jersey str.

Pradžia ant 7:30 vakare. Balius tęsis per naktį. Įzenga visiems dovanai.

Visi lietuviai ir lietuvaiteis užkviečiami yra atsilankyti. Nauda nuo baliaus bus kuopos reikalams. *Komitetas.*

Pajieszkojimai.

Pajieszkau gero kriaucziaus, mokanczio siuti steliuotus siutus. Už palaidą (be liemens) siutą moku \$5.50 o su liemenių \$6.50. Jieszkantieje darbo teiks isz atsizaukti ant szito adreso:

Geo. Rekus
138 S. Mead str.
Wilkes Barre, Pa.

Naujos knygos.

Ozkabalių Dainos, Surinko Dr. J. Basanavyczius. Dviejos knygos, kiekviena - 75c.
Lietuviszkos pasakos apie sutverimą pasaulės, Dievą, velnią, aitvarus, kaukus nyksztikus, raganas, vilkalokus, deives, milzinius, smakus ir t. t. surinko Dr. J. Basanavyczius. - 1.50
Viena d'ena be melo - 25c.
Vanagai ir toksai sapnas - 5c.
Izdų salą - 1.00
Darbininkų Balsas No. 5 - 15c.
Lietuviszka krestomatija - 50c.
Geguzinė szventė Lietuvoje 1902 - 5c.
Palangos Juzė - 25c.
Svieta pabaiga - 10c.
Lietuviszkos kalbos gramatika - 40c.
Lietuviai Amerikoje - 1.00
Kaip sutaisytas žmogaus kunas - 30c.
Vienas isz mūsų tur apsivesti - 10c.
Velnius spąstuose - 10c.
Gyvenimo vaizdeliai - 15c.
Krilovo pasakos - 35c.
Grazi dainų knygele - 15c.
Spėka ir Medega - 1.50
Kur mūsų iszganymas - 25c.
Naujas kalendorius 1903 m. - 25c.
„Darbininkų Balsas“ num. 6 - 15c.
Kas reikia žinoti ir atminti kiekvienam darbininkui - 15c.
Kaip prancuzai už laisvę kariavo - 25c.

Didele krautuve IR KARCZIAMA

Kas nori gero tavo'o gauti ir skanaus gėrymo ragauti, tegul atsilanko pas **Joną Žukaucką** Plymouth, Pa.